

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

**ΤΙΤΛΟΣ: Εγχειρίδιο για την παραπληροφόρηση
ΦΟΡΕΑΣ Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου ΙΤΕ**

Θεματική

Ζώ καλύτερα –Ευ Ζην

Υποθεματική

Δημιουργώ και Καινοτομώ – Δημιουργική Σκέψη και Πρωτοβουλία

ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΙΣ (που προτείνονται): ΓΥΜΝΑΣΙΟ/ΛΥΚΕΙΟ

<p>Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου</p>	<p>Οι μαθησιακοί στόχοι είναι:</p> <ul style="list-style-type: none">• Να κατανοήσουν οι μαθητές ποια θέματα σε σχέση με την παραπληροφόρηση είναι σημαντικά στην καθημερινότητά τους.• Να προσδιορίσουν τι είναι οι ψευδείς ειδήσεις στο διαδίκτυο και να κατανοήσουν ποιες μέθοδοι και μηχανισμοί χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία, τη διανομή και την ενίσχυση της παραπληροφόρησης μέσω του διαδικτύου.• Να αναγνωρίσουν πώς η παραπληροφόρηση επηρεάζει τη ζωή μας εντός και εκτός διαδικτύου.• Να διερευνήσουν τη δημιουργία και διάδοση περιεχομένου στις πλατφόρμες κοινωνικών μέσων.• Να δοκιμάσουν και να εφαρμόσουν συγκεκριμένα εργαλεία και να εξετάσουν συγκεκριμένα παραδείγματα για να κατανοήσουν τους μηχανισμούς των ψευδών ειδήσεων.
--	--

Σύντομη περιγραφή του Προγράμματος Καλλιέργειας Δεξιοτήτων (έως 200 λέξεις)

Το εγχειρίδιο στοχεύει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών, στην κατανόηση των μεθόδων και των μηχανισμών που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία, τη διανομή και την ενίσχυση της παραπληροφόρησης μέσω του διαδικτύου και στην εκμάθηση συγκεκριμένων εργαλείων που μπορούν να βοηθήσουν έτσι ώστε να είναι σε θέση να ξεχωρίζουν την αλήθεια από το ψέμα στο διαδίκτυο. Καλλιεργούνται δεξιότητες διαχείρισης των Μέσων (media) (Πληροφορικός γραμματισμός, Ψηφιακός γραμματισμός, Τεχνολογικός γραμματισμός, Γραμματισμός στα μέσα, Ασφάλεια στο διαδίκτυο), συνδυαστικές δεξιότητες ψηφιακής τεχνολογίας, επικοινωνίας και συνεργασίας, δεξιότητες δημιουργίας και διαμοιρασμού ψηφιακών δημιουργημάτων, ανάλυσης και παραγωγής περιεχομένου σε έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα.

Επίσης αναπτύσσονται δεξιότητες της κοινωνικής ζωής όπως ενσυναίσθηση και ευαισθησία, προσαρμοστικότητα, ανθεκτικότητα, υπευθυνότητα καθώς και δεξιότητες του νου όπως δημιουργική, παραγωγική και ολιστική σκέψη.

Δομή Προγράμματος Καλλιέργειας Δεξιοτήτων

Εργαστήριο	Περιγραφή δραστηριοτήτων
<p> Τίτλος εργαστηρίου: Η ενημέρωση είναι δύναμη! (Διάρκεια 45 λεπτά) </p> 	<p> Σήμερα, ζούμε σε μια ψηφιακή κοινωνία που παρουσιάζει πολλαπλές νέες προκλήσεις για μικρούς και μεγάλους στην καθημερινή τους ζωή. Ο ενημερωμένος πολίτης έχει τη δυνατότητα να είναι κριτικός στοχαστής σε έναν κόσμο όπου η τεχνολογία και τα μέσα ενημέρωσης είναι παντού στην καθημερινότητά και παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της στάσης ζωής και των επιλογών του. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι εφαρμογές επικοινωνίας και πολλοί ιστότοποι προσφέρουν τη δυνατότητα αλληλεπίδρασης με άλλους και επίσης διευκολύνουν τον διαμοιρασμό πληροφοριών και δεδομένων. Σχεδόν όλοι μπορούν να παράγουν πληροφορίες και να «δημιουργούν περιεχόμενο», αλλά πώς κρίνουμε τι είναι αξιόπιστο; </p> <p> Εισαγωγή στην πολύπλευρη ενημέρωση και στους όρους: παραπληροφόρηση/προπαγάνδα/ψευδείς ειδήσεις/hoax </p> <p> Ο/Η εκπαιδευτικός μέσα από τις ερωτήσεις που περιέχονται στο υλικό εισάγει τους μαθητές στην έννοια της πολύπλευρης ενημέρωσης. Σήμερα οι πηγές ενημέρωσης είναι ποίκιλες (π.χ εφημερίδα, ειδήσεις στην τηλεόραση, περιοδικά, ραδιόφωνο, επίσημες ιστοσελίδες, blogs, κουτσομπολίστικες ιστοσελίδες, βίντεο που δημοσιεύονται στο YouTube, μέσα κοινωνικής δικτύωσης κ.α). Ακολουθεί συζήτηση μέσα στην τάξη για τα υπερ και τα κατά της κάθε πηγής και οι μαθητές εκφράζουν την προτίμησή τους και καλούνται να αναφερθούν σε βιωματικά παραδείγματα ενημέρωσης. Ιδιαίτερη έμφαση μπορεί να δοθεί από </p>

	<p>τον/την εκπαιδευτικό στο ποια μέσα ενημέρωσης είναι πιο πιθανό να παραπληροφορήσουν.</p> <p>Εισαγωγή στον όρο παραπληροφόρηση και στους όρους ψευδείς ειδήσεις/hoax/ προπαγάνδα (τους ορισμούς μπορείτε να τους δείτε αναλυτικά στο εγχειρίδιο για τον εκπαιδευτικό σελ. 5&6). Ακολουθεί συζήτηση για το ποιος και γιατί μπορεί να χρησιμοποιήσει την παραπληροφόρηση και την προπαγάνδα. Επιχειρείται να εξηγηθούν στους μαθητές κάποιες από τις τεχνικές της προπαγάνδας: η επίκληση στο συναίσθημα είναι ίσως η πιο απροκάλυπτη μέθοδος προπαγάνδας ακολουθεί η παρότρυνση για μιμητισμό, ο αποκλεισμός πληροφοριών, ο συσχετισμός κ.α</p> <p>Το εργαστήριο ολοκληρώνεται με παραδείγματα προπαγάνδας (εγχειρίδιο μαθητή σελ. 5,6&7). Μέσα από την τέχνη της αφίσας οι μαθητές διερευνούν κάποια ιστορικά παραδείγματα προπαγάνδας και προσπαθούν να εξηγήσουν που αποσκοπούν. Περιέχονται και άλλα παραδείγματα προπαγάνδας τα οποία καλούνται οι μαθητές να εξηγήσουν (οι απαντήσεις βρίσκονται στο εγχειρίδιο του εκπαιδευτικού σελ.7&8).</p> <p>Το παρεχόμενο υλικό είναι σχεδιασμένο για να εμπνεύσει τη συζήτηση. Μέσω του διαλόγου και της ανταλλαγής, οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να πειραματιστούν στην αποδόμηση του πολύπλευρου χαρακτήρα των πληροφοριών, τόσο ατομικά όσο και στο πλαίσιο διαλόγου με τους συμμαθητές τους. Πρόκειται για βασικές δεξιότητες που πρέπει να διαθέτουν προκειμένου να γίνουν υπεύθυνοι πολίτες στο διαδίκτυο και στην κοινωνία γενικότερα.</p>
<p>Τίτλος εργαστηρίου: Είναι αλήθεια άραγε αυτό; (Διάρκεια 90 λεπτά)</p> 	<p>Ο εντοπισμός των ψευδών ειδήσεων και της παραπληροφόρησης είναι μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις στο σύγχρονο τοπίο της πληροφόρησης. Οι δεσμοί μεταξύ της τεχνολογίας, των μέσων κοινωνικής δικτύωσης του διαδικτύου και της δημοκρατίας επηρεάζουν τους πάντες επιτρέποντας (καθώς και μερικές φορές περιορίζοντας) ποιες πληροφορίες βλέπουμε και ποιες πηγές είναι διαθέσιμες σε εμάς. Ο μαθησιακός στόχος του εργαστηρίου είναι να κατανοήσουν οι μαθητές ποιες μέθοδοι και μηχανισμοί χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία, τη διανομή και την ενίσχυση της παραπληροφόρησης μέσω του διαδικτύου και να εφαρμόσουν συγκεκριμένα εργαλεία για να εξετάσουν συγκεκριμένα παραδείγματα προκειμένου να κατανοήσουν τους μηχανισμούς τους των ψευδών ειδήσεων.</p> <p>Το εργαστήριο ξεκινάει με τη διδασκαλία των μαθητών των στοιχείων εκείνων που μπορεί να περιλαμβάνει ένα μη αξιόπιστο δημοσίευμα (εγχειρίδιο μαθητή σελ 8,9,10). Ακολουθεί συζήτηση με τους μαθητές για το αν έχουν κάποια προσωπικά βιώματα από παραδείγματα παραπληροφόρησης στο διαδίκτυο. Ο /Η εκπαιδευτικός συζητά με τους μαθητές πως μπορεί κάποιος να καταλάβει αν ένα δημοσίευμα είναι αξιόπιστο από την εικόνα που το συνοδεύει (εγχειρίδιο μαθητή σελ 10 και 11). Αναφορά γίνεται και στα εργαλεία που είναι διαθέσιμα και μπορούν να βοηθήσουν στη διερεύνηση της αξιοπιστίας ενός δημοσιεύματος. Το εργαστήριο ολοκληρώνεται με μια σειρά από πραγματικά παραδείγματα δημοσιευμάτων όπου οι μαθητές καλούνται να δικαιολογήσουν αν είναι αξιόπιστα ή όχι (απαντήσεις στο εγχειρίδιο του εκπαιδευτικού σελ 12-20). Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να χωρίσει την τάξη σε μικρές ομάδες και να αναθέσει από ένα παράδειγμα σε κάθε</p>

	<p>ομάδα (περιέχονται 7 παραδείγματα). Οι μαθητές ομαδικά καλούνται να εργαστούν για να αποφασίσουν αν το κάθε παράδειγμα είναι αξιόπιστο ή όχι και να δικαιολογήσουν με βάση τα όσα διδάχθηκαν και κάνοντας χρήση των εργαλείων που προτείνονται, την απάντησή τους. Στα ερωτήματα που αναπόφευκτα προκύπτουν όταν σκεφτόμαστε βαθύτερα πώς να διακρίνουμε την αλήθεια από το ψέμα δεν υπάρχουν απόλυτες απαντήσεις. Ωστόσο, η κριτική σκέψη και η διαπραγμάτευση της ασάφειας είναι ακριβώς εκείνες οι ικανότητες που πρέπει να ενθαρρύνουμε στους νέους μας.</p>
<p>Τίτλος εργαστηρίου: Πως αυτό που βλέπουμε μπορεί να είναι ψέμα... (deep fake videos) Διάρκεια 45 λεπτά</p> 	<p>Μια νέα απειλή έχει κάνει την εμφάνισή της στο διαδίκτυο τα τελευταία χρόνια καθώς πλέον οι χρήστες δεν έχουν να αντιμετωπίσουν μόνο τα fake news αλλά και τα deep fake. Πρόκειται για τεχνητά βίντεο στα οποία ένας αλγόριθμος, με τη βοήθεια νευρωνικών δικτύων και της τεχνητής νοημοσύνης, «μαθαίνει» τα χαρακτηριστικά ενός προσώπου και αντικαθιστά το πρόσωπο ενός ανθρώπου με αυτό ενός άλλου. Τα αποτελέσματα μπορεί να είναι αρκετά πειστικά και σε πολλές περιπτώσεις είναι πολύ δύσκολο να εντοπιστούν ως ψεύτικα. Το ανησυχητικό στην περίπτωση των deepfakes είναι ότι ακόμα και εμπειρίες που αποκτά κανείς μέσω των αισθήσεων του (όραση και ακοή στην προκειμένη περίπτωση) τίθενται υπό αμφισβήτηση.</p> <p>Εξοικείωση των μαθητών με την τεχνολογία των deep fake video μέσα από αληθινά παραδείγματα που κυκλοφορούν στο διαδίκτυο (εγχειρίδιο μαθητή σελ.20) και συζήτηση για το πως μπορούμε να αποφασίσουμε αν ένα video είναι αληθινό. Συνειδητοποίηση από πλευρά μαθητών ότι οι δεξιότητες κριτικής σκέψης είναι απαραίτητες και οι πλέον αποτελεσματικές.</p> <p>Βασικές ερωτήσεις που μπορούμε να θέσουμε στους μαθητές είναι: Ποιος και γιατί κοινοποίησε αυτό το βίντεο; Ποιος ή ποια είναι η αρχική πηγή; Ο πρωταγωνιστής του βίντεο λέει κάτι που ποτέ δεν θα περίμενε κανείς να πει; Ποιος επωφελείται από αυτό το βίντεο; Το εργαστήριο ολοκληρώνεται με ένα βίντεο του BBC word που εξηγεί με απλό τρόπο πως λειτουργεί αυτή η τεχνολογία.</p>
<p>Τίτλος εργαστηρίου Διδάσκοντας τα παιδιά πως να αντιδρούν σε μια ψεύτικη είδηση (Διάρκεια 45')</p> 	<p>Στην εποχή του Photoshop, των απεριόριστων φίλτρων που κατακλύζουν τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης, στην εποχή του «όλα επιτρέπονται αρκεί το αποτέλεσμα να είναι ικανοποιητικό και να χαϊδεύει τα μάτια μας» προκειμένου να προσελκύσει followers, συνηθίζουμε να πέφτουμε θύματα χειραγώγησης χωρίς καν να υποψιαζόμαστε πως και πότε.</p> <p>Τα θέματα που διαβάζουμε ή ακούμε καθημερινά «καλλωπίζονται», παίρνουν άλλες διαστάσεις και τελικά συνειδητοποιούμε ότι κανείς δεν μπορεί να ξεχωρίσει το αληθινό από το πλαστό. Η ιστορία πάντως είναι γεμάτη ψεύτικες ειδήσεις ηθελημένες ή μη που επηρέασαν πρόσωπα και καταστάσεις προς μία κατεύθυνση ή προς μία άλλη. Βλέπουμε μαζί με τα παιδιά το βίντεο που έχει στηριχτεί στο βιβλίο “A short guide to the history of fake news and disinformation” της Julie Posetti και της Alice Matthews και συζητάμε τη διαχρονικότητα των ψευδών ειδήσεων και πως μπορεί μια παραπλανητική είδηση να επηρεάσει το ρου της ιστορίας. Μπορούμε να χωρίσουμε τα παιδιά σε ομάδες και να τους αναθέσουμε να βρουν και να δημιουργήσουν μια μικρή παρουσίαση με</p>

	<p>μια ή και περισσότερες ψευδείς ειδήσεις που έχουν καταγραφεί ιστορικά. Το εργαστήριο ολοκληρώνεται με συζήτηση για τους τρόπους αντίδρασής μας απέναντι στην παραπληροφόρηση. Τονίζουμε στους μαθητές ότι στην περίπτωση που συναντήσουν περιεχόμενο στο διαδίκτυο το οποίο δεν είναι σίγουροι αν είναι αληθές, δε θα πρέπει να το αναδημοσιεύουν χωρίς πρώτα να το έχουν ερευνήσει. Επίσης, στην περίπτωση που κάποιος έχει προχωρήσει σε αναδημοσίευση μιας ψεύτικης είδησης, επειδή μπορεί να μην το γνωρίζει καλό θα είναι να παροτρύνουμε τους μαθητές να το επισημαίνουν γράφοντας με ευγενικό τρόπο στα σχόλια, κάτω από την αναδημοσίευση. Πρέπει να γίνει συνείδηση στα παιδιά/μαθητές ότι όπως ο εκφοβισμός δεν είναι αποδεκτός έτσι δεν είναι αποδεκτή και η παραπληροφόρηση.</p>

Περιγραφή βασικού θεωρητικού πλαισίου υποστήριξης του προγράμματος (Εώς 300 λέξεις)

Το εγχειρίδιο για τους εκπαιδευτικούς παρέχει οδηγίες για το πως να διδάξουν τις ενότητες.

Προσβασιμότητα

Το υλικό απευθύνεται σε μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου αλλά με μικρές προσαρμογές μπορεί να διδαχθεί και σε παιδιά Ε και ΣΤ Δημοτικού.

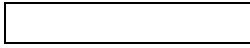
Δυνατότητα επέκτασης

Μπορεί να δημιουργηθεί δίκτυο σχολείων που μοιράζονται την υλοποίηση των δραστηριοτήτων κάνοντας στο τέλος παρουσίαση και διάχυση των παραγόμενων/μαθησιακών αποτελεσμάτων από τους /τις μαθητές/τριες .

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση του εγχειριδίου γίνεται μέσω σύντομου ερωτηματολογίου προς τους εκπαιδευτικούς το οποίο μπορείτε να δείτε εδώ:

https://saferinternet4kids.gr/forms/eval_disinformation_manual/

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
